

Invulling begrip bijzondere omstandigheden in kader van leerplichtverordening

De Directie Onderwijs heeft in overleg met de Dienst Inspectie van het Onderwijs en het Bureau Leerplicht nader beleid uitgewerkt over de leerplicht, meer bepaald over de invulling van het begrip “bijzondere omstandigheden die de inschrijving aan een school onwenselijk maken” (artikel 3, lid 1 sub c Leerplichtverordening). Dit beleid is in juni 2020 door de Minister van Onderwijs, Wetenschap en Duurzame Ontwikkeling goedgekeurd.

Indien er sprake is van een bijzondere omstandigheid, wordt het kind overeenkomstig artikel 3, lid 5 telkens tot het einde van het schooljaar vrijgesteld van de wettelijke verplichting om zich in een openbare, een bijzondere bekostigde, of een private school die in het kader van de leerplichtverordening erkend werd, in te schrijven. De leerplichtverordening voorziet met andere woorden niet zo zeer in een leerplicht, maar wel in een schoolplicht.

De memorie van toelichting van de Leerplichtverordening geeft geen nadere omschrijving van het begrip ‘bijzondere omstandigheden’, doch geeft bij wijze van voorbeeld aan dat het kan gaan over de omstandigheid dat er op Aruba geen geschikte school voor een kind is, of er geen school is die het kind wil toelaten.

Voorgesteld wordt om de drie in deze nota vermelde situaties te plaatsen onder het begrip “bijzondere omstandigheden”.

Ten slotte wordt stil gestaan bij de mogelijkheid van organisatie van distance learning door een school op Aruba.

A. Drie soorten van bijzondere omstandigheden waarin leerplichtige kinderen vrijgesteld kunnen worden van de leerplicht

1. Overmacht

Het niet vinden van een geschikte school voor een leerling omwille van diens bijzondere leerbehoeften (bv. autisme, ZMLK en anderstalige thuissituatie, ...), of er geen school bereid is om het kind op te vangen (gewelddadig gedrag, gebrek aan capaciteit om met een beperking om te gaan, ...). Het betreft hier telkens een situatie waarin sprake is van overmacht: indien het om een dringende reden die gelegen is buiten de wil van de ouders van het kind niet mogelijk is om een kind naar een door de Leerplichtverordening bedoelde school te brengen, is er sprake van bijzondere omstandigheden.

2. Religieuze, pedagogische of didactische redenen

In de geest van de Statenregeling, die stelt dat het geven en ontvangen van onderwijs vrij is behoudens beperkingen die bij landsverordening bepaald kunnen worden, moet het begrip “bijzondere omstandigheden” ingevuld worden op een manier die de grootst mogelijke vrijheid van onderwijs respecteert. De regel is immers de vrijheid van onderwijs: uitzonderingen moeten beperkend geïnterpreteerd worden want die moeten op precieze wijze bij landsverordening worden vastgelegd.

Om deze reden mag er geen beperkende invulling gegeven worden aan de bijzondere omstandigheden, die mogelijkheid geven om een alternatieve vorm van onderwijs te volgen.

Voorgesteld wordt dat er sprake is van een bijzondere omstandigheid, zodra de ouders van een leerling zich beroepen op religieuze, pedagogische of didactische redenen en hierbij aangeven dat men een onderwijstraject wil volgen dat op Aruba noch aangeboden wordt door een openbare school, noch door een bijzondere bekostigde school.

Als voorwaarde geldt echter dat de ouders voorzien (of door een derde laten voorzien) in een alternatief onderwijsaanbod, dat maximaal gericht is op de volledige intellectuele, sociale, culturele en motorische ontwikkeling van het kind. Artikel 3 van de landsverordening basisonderwijs verduidelijkt immers dat het basisonderwijs algemene vorming tot doel heeft, die voor elke staatsburger als onmisbaar beschouwd wordt. Rekening houdend met de vrijheid van onderwijs, wordt ook deze bepaling beperkend geïnterpreteerd: het kind moet niet dezelfde leerstof of vakken volgen als de kinderen die naar een openbare of bijzondere school gaan. Er kunnen grondige verschillen bestaan op vlak van zowel methode als inhoud.

De Dienst Inspectie van het Onderwijs, zal zich beperken tot een controle of het aangeboden onderwijs voldoende veelzijdig is en het onderwijs het individu in staat stelt om zich volledig te ontwikkelen. Met andere woorden, er dient aandacht te zijn voor zowel talige als wiskundige competenties, maar ook voor algemene, sociale, culturele en motorische vorming. De voor Land Aruba vastgestelde kerndoelen of eindtermen moeten dus geenszins gevolgd worden, noch wat betreft het aantal of de aard van de vakken, noch wat betreft de precieze inhoud ervan. Als enige voorwaarde geldt dat het verstrekte alternatieve onderwijs het kind in staat stelt om zich, rekening houdend met de leermogelijkheden van het kind, te ontwikkelen tot een volwaardige burger.

Ingevolge bovenstaande invulling van het begrip “bijzondere omstandigheden”, hebben ouders in beginsel het recht om voor hun kinderen een alternatieve vorm van onderwijs te kiezen. Degene die het onderwijs aanbiedt, moet ingevolge artikel 46 van de Landsverordening Basisonderwijs of artikel 52 van de Landsverordening Voortgezet Onderwijs wel “bekwaam” geacht worden, indien hij of zij geen bevoegd docent is. Voorgesteld wordt om te bepalen dat de persoon die het onderwijs verstrekt of faciliteert geacht wordt bekwaam te zijn voor de toepassing van de betreffende artikelen, indien:

- In geval van kleuter- en basisonderwijs, de persoon die het onderwijs verstrekt minstens een diploma voor algemeen voortgezet onderwijs heeft behaald van het niveau mavo, middelbaar beroepsonderwijs, havo, vwo of gelijkwaardig;
- In geval van voortgezet onderwijs, de persoon die het onderwijs verstrekt minstens een diploma heeft behaald van het middelbaar beroepsonderwijs, het hoger beroepsonderwijs of het universitaire onderwijs, of gelijkwaardig.

Pro memorie wordt er op gewezen dat het Bureau Leerplicht steeds ook zal controleren of de persoon die onderwijs geeft, medisch geschikt is en over een Verklaring over het gedrag beschikt waaruit blijkt dat de persoon met jongeren mag werken.

3. Gedetineerde leerplichtige kinderen

Indien een leerplichtig kind omwille van de veroordeling voor een misdrijf opgesloten wordt in het Korrectie Instituut Aruba (KIA), kan het kind niet voldoen aan de verplichting om ingeschreven te zijn in een school. Omdat er in de strikte betekenis van het woord geen sprake is van overmacht (het kind heeft zelf de situatie gecreëerd), dient deze situatie beschouwd te worden als een derde soort van bijzondere omstandigheden op grond waarvan het kind vrijgesteld wordt van de verplichting om ingeschreven te zijn in een school.

Dit neemt echter niet weg dat het leerplichtige kind recht op onderwijs blijft hebben, ook tijdens de opsluiting. Aangezien de Statenregeling bepaalt dat de overheid verplicht is om te voorzien in een genoegzaam aantal openbare scholen, kan naar analogie hiermee bepaald worden dat het tevens de verplichting van de overheid is om – in de mate van het mogelijke en rekening houdend met de beperkingen die noodzakelijkerwijze voortvloeien uit de opsluiting¹ - te voorzien in een passend onderwijsaanbod voor gedetineerde leerplichtige kinderen.

Voorgesteld wordt daarom dat zodra het KIA signaleert dat er een leerplichtige gedetineerde is, zij een verzoek voor onderwijsondersteuning indient bij een op te richten commissie voor leerplicht voor gedetineerden. Deze commissie, die ad hoc samengesteld kan worden, bestaat uit een vertegenwoordiger van de Dienst Inspectie van het Onderwijs, het Bureau Leerplicht, de Directie Onderwijs en het KIA. De taken van de commissie zijn de volgende:

- controle of de gedetineerde leerplichtig is;
- bepalen welk onderwijsaanbod de gedetineerde op school ontving en wat een passend alternatief onderwijsaanbod zou zijn (aantal vakken + aantal lesuur per week dat in het KIA verstrekt kan worden, of verplaatsing van de leerling naar de school mits het KIA in het vervoer en de bewaking voorziet, en de school geen bezwaar heeft). De focus van het passend onderwijsaanbod moet zijn arbeidsmarktgerichte uitstroom, of het bieden van aansluiting op re-integratie met het onderwijs na afloop van de gevangenisstraf;
- Zoektocht naar een geschikte docent, die op basis van de regeling van losse uren ingezet wordt;
- De docent dient de gewerkte uren te declareren bij de Directie Onderwijs, waarvan de kosten aangerekend worden ten laste van de begroting van de Directie Onderwijs, post 16786003-4393 (overige kosten).

Aangezien er slechts zelden leerplichtige gedetineerde kinderen zijn en het aantal lesuur dat zij kunnen krijgen beperkt is, moet de onderwijsbegroting niet aangepast worden.

Zoals bij elke vrijstelling van de schoolplicht die toegekend wordt op grond van bijzondere omstandigheden, heeft deze een geldigheidsduur tot het einde van het betreffende schooljaar. Dit stelt de commissie in staat om het onderwijsaanbod tussentijds te evalueren en waar nodig bij te sturen, om maximaal in te spelen op de behoeften van de leerling en de mogelijkheden die het onderwijs op Aruba heeft.

B. Voldoen aan de leerplicht via distance learning – inschrijving in school op Aruba

Ten slotte wordt gewezen op de mogelijkheid waarbij een kind ingeschreven blijft op school, maar omwille van medische of andere redenen vrijgesteld wordt om fysiek naar school te gaan, zoals bedoeld in artikel 4, eerste lid punt c en d van de Leerplichtverordening.

Naast een tijdelijke afwezigheid van de school, beschikken de openbare en bijzondere bekostigde scholen ook over de onderwijsvrijheid om in bijzondere gevallen alternatieve, flexibele onderwijstrajecten op te zetten ten behoeve van specifieke leerlingen met bijzondere noden. Indien een leerling ten gevolge van zijn of haar bijzondere noden niet kan deelnemen aan de reguliere lessen, kan de leerling onder verantwoordelijkheid, toezicht en begeleiding van de school afstandsonderwijs van de school volgen. De school bepaalt in dat geval hoe dit praktisch en didactisch vorm gegeven wordt, rekening houdend met de individuele situatie van de leerling (bv. begeleiding door middel van thuisbezoeken, werkopdrachten via internet, lessen die opgenomen worden of in real time te volgen zijn via livestreaming, ...).

¹ Een gevangenis kan zelfs na redelijke aanpassingen onmogelijk dezelfde onderwijsfaciliteiten (smartboard, leermiddelen, praktijklokalen, onderwijstijd, ...) als een school aanbieden.
WWW.EA.AW, +297 528 3400, FRANKRIJKSTRAAT 3, ORANJESTAD, ARUBA

Dit stelt de scholen in staat om in samenspraak met de ouders in te spelen op bijzondere behoeften van hun leerlingen. Gedacht kan o.a. worden aan leerlingen die wegens ziekte of fysieke beperkingen niet in staat zijn om naar school te gaan maar geen onderwijsachterstand willen oplopen, of kinderen met autisme of gedragsstoornissen die niet gedijen in een klassieke (soms drukke) klasomgeving. Deze kinderen voldoen aan de leerplicht doordat zij ingeschreven zijn aan een school, doch zijn omwille van bijzondere omstandigheden vrijgesteld van het fysiek bijwonen van de lessen. Ze volgen immers op afstand het onderwijs van de school. De beslissingsbevoegdheid om een leerling toe te laten om een alternatief onderwijs traject te volgen, berust bij het Bevoegd Gezag, evenwel na voorafgaande goedkeuring van de Inspecteur-generaal.

De criteria waarop de Dienst Inspectie van het Onderwijs zich baseert om al dan niet goedkeuring te verlenen, zijn de volgende:

- Er zijn bijzondere omstandigheden die het niet wenselijk of onmogelijk maken voor de leerling om alle of een gedeelte van de lessen op school bij te wonen;
- Voor zover de bijzondere omstandigheden geheel of gedeeltelijk hun oorzaak vinden in mentale of fysieke redenen, worden deze gestaafd door een verklaring van een door de minister daartoe aangewezen arts, pedagoog of psycholoog;
- Het engagement van de school om de leerling in ieder geval te voorzien van al het benodigde schoolmateriaal, alsook in een vorm van begeleiding bij het helpen verwerken van de leerstof (huisbezoeken, online, afspraken met docenten, ...);
- Indien de leerling via het afstandsonderwijs en andere alternatieve maatregelen van de school niet alle onderwijsdoelen kan behalen, verklaart de school dat het omwille van de bijzondere situatie van de leerling desondanks de beste manier is om voor de leerling tot maximale leerwinst te komen;
- De ouders van de leerling verklaren zich akkoord met de inhoud van het programma van de school;
- De school verklaart dat het onderwijsprogramma gedragen kan worden binnen de perken van de door Land Aruba toegekende reguliere bekostiging, dan wel met welke externe middelen de school een eventuele meerkost zal bekostigen;
- De school legt de uitwerking van de onderwijskundige organisatie van het alternatieve traject voor aan de desbetreffende inspecteur, waarbij nagegaan zal worden of het alternatieve onderwijsprogramma op een kwalitatieve manier aangeboden wordt en waarbij het behalen van leerwinst door de leerling systematisch gemonitord wordt.